

ป้อมพระจุลจอมเกล้า

กองพลที่สี่ฯ

ป้อมพระจุลจอมเกล้า หรือเรียกสั้น ๆ ว่า “ป้อมพระจุล” เป็นป้อมปราการทางน้ำ ตั้งอยู่ที่ตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอสุมทรีบุรีรัมย์ จังหวัดสมุทรปราการ สร้างขึ้นเมื่อใด ไม่พบหลักฐานแน่ชัด แต่คาดว่าสร้างขึ้นในราวเดือนมีนาคม พ.ศ.๒๔๓๒^[๑] ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อป้องกันการรุกรานจากอังกฤษและฝรั่งเศส ซึ่งเป็นชัยภูมิที่เหมาะสม หากมีเรือรบของข้าศึกบุกเข้ามาทางปากน้ำ ป้อมแห่งนี้สร้างเป็นป้อมปืนใหญ่แบบตะวันตก และได้ติดตั้งปืนใหญ่อาร์มสตรอง ๑๕๒/๓๒ มิลลิเมตร (๖ นิ้ว) จำนวน ๗ กระบอก เป็นอาวุธหลักของป้อม^[๒] ทำให้ป้อมนี้เป็นป้อมปราการของสยามที่ทันสมัยมากที่สุดในเวลานั้น

ป้อมพระจุลจอมเกล้า นอกจากจะเป็นป้อมที่พระองค์ทรงดำริให้สร้างขึ้นแล้ว พระองค์ยังได้ทรงมาทดลองยิงปืนเสือหมอบด้วยพระองค์เอง ในเช้าวันที่ ๒๘ พฤษภาคม พ.ศ.๒๔๓๖^[๓] ป้อมพระจุลยังได้ใช้เป็นที่ยิงต่อสู้กับเรือรบฝรั่งเศสในวิกฤตการณ์ ร.ศ.๑๑๒ โดยมี พลเรือตรี พระยาชลยุทธโยธินทร์ เป็นผู้อำนวยการป้องกันปากแม่น้ำเจ้าพระยา

ปัจจุบัน ป้อมพระจุลจอมเกล้าขึ้นตรงกับฐานทัพเรือกรุงเทพ และได้ประดิษฐานพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระ

จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเมื่อ พ.ศ.๒๕๓๖ เพื่อเป็นราชานุสรณ์และรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ทรงมีต่อปวงชนชาวไทยอย่างหาที่เปรียบไม่ได้ และกองทัพเรือได้จัดเป็นพิพิธภัณฑ์เปิดให้ประชาชนเข้าชมด้วย ป้อมพระจุลจอมเกล้าจึงเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดสมุทรปราการ

สืบเนื่องจากการเข้ามาของอิทธิพลชาติตะวันตกที่มาล่าอาณานิคมแถบเอเชีย อินเดีย และการเปิดประเทศญี่ปุ่น ในสมัยรัชกาลที่ ๔ นำโดยสหรัฐอเมริกา ทำให้เกิดความเชื่อที่ว่า “คนเอเชียสู้ฝรั่งไม่ได้” แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า สยามจะไม่มีกำหนัดป้องกันเกิดขึ้น แม้ว่าป้อมบนสองฟากแม่น้ำเจ้าพระยาเดิม ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๒ - รัชกาลที่ ๔ จะรวมกันแล้วกว่า ๒๐ ป้อม แต่ก็ยังเป็นป้อมโบราณที่ติดตั้งปืนใหญ่แบบเก่า รวมถึงยุทธวิธีที่แต่เดิมใช้รับทางน้ำมาเป็นระยะเวลายาวนานของสยาม นั่นคือการใช้ไซ้ซึ่งปิดทางน้ำทำให้เรือไม่สามารถเคลื่อนไปได้ แต่กลวิธีนี้ไม่สามารถใช้ได้อีกต่อไป เมื่อเรือกำปั่นของฝรั่งหรือเรือกลไฟ ซึ่งสามารถเคลื่อนที่ได้ด้วยถ่านหินที่ไม่จำเป็นต้องใช้พลังงานลมเหมือนแต่ก่อน นอกจากนี้กรมพระยาเทวะวงศ์วโรปการ ที่ปรึกษาราชการแผ่นดินของพระเจ้าอยู่หัว ก็ได้กล่าวไว้ว่า “ทางเรือไทยยังจะสู้รบฝรั่งเศสไม่ได้”^[๔] จึงเป็นเหตุผลโดยรวม

ที่ต่อมาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเห็นความสำคัญ รับสั่งให้เตรียมการป้องกันกำลังทางเรือให้ดียิ่งขึ้น โดยพระองค์ได้พระราชทานเงินส่วนพระองค์เป็นจำนวน ๑๐,๐๐๐ ชั่ง (๘๐๐,๐๐๐ บาท) เพื่อให้เร่งการสร้างป้อม และซื้ออาวุธเพื่อป้องกันพระนคร ด้วยความมุ่งมั่นของพระองค์ที่จะดำรงไว้ซึ่งเอกราชของชาติ ให้หลุดพ้นจากการเข้าแทรกแซงของชาติตะวันตก ตามที่ทรงพระราชหัตถเลขาถึงเสนาบดีสภาในวันที่ ๑๐ เมษายน ร.ศ.๑๑๒ (พ.ศ.๒๔๓๖) ใจความตอนหนึ่งว่า

....ฉันรู้ตัวชัดอยู่ว่า ถ้าความเป็นเอกราชของกรุงสยามได้สุดสิ้นไปเมื่อใด ชีวิตฉันก็จะต้องดับสิ้นไปเมื่อนั้น...

สิ่งที่น่าสนใจในป้อมพระจุลจอมเกล้า

ปืนเสือหมอบ

ปืนเสือหมอบหรือปืนใหญ่อาร์มสตรอง เป็นปืนใหญ่ขนาด ๑๕๒/๓๒ มิลลิเมตร สร้างโดยบริษัท เซอร์ ดับบลิวจี อาร์มสตรอง (วิลเลียม จอร์จ อาร์มสตรอง) ปัจจุบันคือ บริษัท วิกเกอร์ อาร์มสตรอง เอ็นจิเนียริง ประเทศอังกฤษ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดซื้อด้วยเงินพระคลังข้างที่ ซึ่งเป็นทรัพย์สินส่วนพระองค์ จำนวน ๑๐ กระบอก (ติดตั้งที่ป้อมพระจุลจอมเกล้า จำนวน ๗ กระบอก และติดตั้งที่ป้อมผีเสื้อสมุทร จำนวน ๓ กระบอก) เมื่อ พ.ศ.๒๔๓๖ เพื่อใช้ประจำการในป้อมพระจุลจอมเกล้า ลักษณะเด่นคือปืนนี้ถูกติดตั้งในหลุมปืนโดยเฉพาะ การยกปืนเมื่อทำการยิง ใช้ระบบไฮดรอนิวเมติก (hydro - pneumatic) เป็นระบบกันสะเทือน ตัวแปรคือน้ำ - อากาศ เมื่อยิงไปแล้วปืนจะหมอบลง ซึ่งเป็นที่มาของชื่อ ปืนเสือหมอบ ที่รู้จักกันทั่วไปในวิกฤตการณ์ ร.ศ.๑๑๒ ปืนเสือหมอบเหล่านี้ก็ได้ใช้การต่อสู้กับกองเรือฝรั่งเศสด้วย นอกจากนี้ยังเป็นปืนใหญ่บรรจุทุ่นทุ่นแรกที่มีใช้ในกองทัพเรือ

นิวเมติกส์ นิวเมติก หรือ นิวแมติกส์ Pneumatic เป็นศาสตร์แห่งการเปลี่ยนแปลงพลังงานจากอากาศ ไปเป็นพลังงานกล (ก้านสูบ กระบอกสูบเคลื่อนที่ด้วยความเร็วเป็นเส้นตรง หรือหมุนเป็นเส้นรอบ

วงกลม) โดยใช้ลมอัดเป็นตัวกลาง คำว่า ไฮดรอ และ นิวเมติกส์ มาจากภาษากรีกคือไฮโดร (hydro) หมายถึง น้ำ Pneumatic (นิวเมติกส์) บางครั้งเรียกว่า Pnuema (นิวเม, นิวมา) แปลว่า อากาศ ลมพัด

เรือหลวงแม่กลอง

เรือหลวงแม่กลองเป็นเรือรบประเภทเรือฟริเกตเคเค ต่อที่เรืออูระงะ เมืองโยะโกะฮะกะ ประเทศญี่ปุ่น เมื่อ พ.ศ.๒๔๗๙ ขึ้นระวางประจำการเมื่อ พ.ศ.๒๔๘๐ และปลดระวางประจำการเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๙ รวมระยะเวลาประจำการ ๕๙ ปี นับว่าเป็นเรือรบที่ประจำการยาวนานที่สุดในประวัติศาสตร์กองทัพเรือไทย และเป็นเรือรบที่มีความเก่าแก่เป็นอันดับ ๒ ของโลกได้ผ่านการใช้งานในหน้าที่สำคัญหลายครั้ง เช่น เคยใช้เป็นเรือพระที่นั่งในรัชกาลที่ ๘ และรัชกาลที่ ๙ ร่วมรบในสงครามมหาเอเชียบูรพา และใช้เป็นเรือฝึกของทหารเรือ ปัจจุบันกองทัพเรือได้ดำเนินการอนุรักษ์และปรับปรุงเป็นพิพิธภัณฑ์เรือรบไทย เพื่อน้อมเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร เนื่องในโอกาสงานฉลองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี พุทธศักราช ๒๕๓๙ ตั้งอยู่ที่บริเวณริมน้ำปากอ่าวแม่น้ำเจ้าพระยา พื้นที่ใกล้กับพระบรมราชานุสาวรีย์รัชกาลที่ ๕

อ้างอิง

- [๑] คณะกรรมการชำระประวัติศาสตร์ไทย, รายงานการประชุมเสนาบดีสภา รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ภาคที่ ๒. พระราชหัตถเลขา ลงวันที่ ๑๐ เมษายน ร.ศ.๑๑๒, หน้า ๕๒
- [๒] แหล่งเดิม. พระราชหัตถเลขา ถึงเสนาบดีสภา ลงวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ร.ศ. ๑๑๒, หน้า ๓๑๘
- [๓] จิราภรณ์ สถาปนาวรรณะ. เล่มเดิม. หน้า ๔๓๖
- [๔] เรือหลวงแม่กลอง เรือรบที่ยิ่งใหญ่ที่สุดลำหนึ่งของไทย

ที่มาของภาพ : lovethailand_content-1402199974, ป้อมพระจุล-๑, พระราชหัตถเลขา